

Т. В. Запорожець

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою
Національної академії державного управління
при Президентіві України

НЕСТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Статтю присвячено актуальним питанням нестабільності українського суспільства в умовах глобалізації. Проаналізовано дієвість процесів демократизації за загально-визнаними критеріями ефективності головних складових стратегії реформування суспільства і держави. Обґрунтовано рекомендації щодо механізмів подолання кризових проявів в українському суспільстві.

Ключові слова: державна політика, українське суспільство, державне регулювання, ефективність державної політики.

Постановка проблеми. Зі становленням та розвитком державності в Україні виникли передумови динамічного розвитку суспільства, самореалізації людини та створення для цього належних умов. Саме їх покликана створювати політика, поступово інтегруючи політичні відносини в соціальні, спираючись на ґрунтовні наукові досягнення. Оновлення українського суспільства потребує оновлення політичної свідомості, формування нової політичної – демократичної за характером – культури, що передбачає: заповнення політико-культурного вакууму в свідомості людей; перехід від класових, національних, корпоративних цінностей до загальнолюдських; зростання ролі особистості; створення людині можливостей для реалізації своїх здібностей.

На початку третього тисячоліття Україна опинилася в силовому полі масштабних цивілізаційних змін, які охоплюють два суттєвих процеси.

1. Процес демократизації – впровадження демократичних начал та відповідна перебудова держави й суспільства. Демократизація в політичному сенсі розглядається як поетапний процес подолання авторитаризму, встановлення і розвиток демократії.

Суспільно-політичній практиці відомі різні моделі переходу від авторитаризму до демократії. В Україні, за твердженням політологів, простежується «транзитний» варіант демократизації, за якого існує кілька можливих напрямів її втілення: ліберальний, популістський, номенклатурний, націоналістичний, а також їхні поєднання.

2. Процес набуття Україною ознак постіндустріального (інформаційного) суспільства, якому властиве, поряд із суспільно-політичним, культурно-ціннісне забарвлення. Помітніше його риси виявляються в розвинутих західних суспільствах, деякі з них простежуються і в Україні, яка активно інтегрується в Європу.

Україна – єдина серед європейських країн, яка застрягла у міжкризовому просторі. Після глобальної кризи 2008-2009 рр. більшості країн вдалося відновити позитивну економічну динаміку, Україна ж сьогодні знову потерпає від кризових проявів. Нинішня слабка економічна динаміка України знаходиться в умовах триваючої російської військової агресії, поглиблення і розширення негативних тенденцій в економіці, низького рівня довіри до системи державного управління, високої корупції, слабкої фінансової дисципліни, незадовільної інвестиційної привабливості та надмірного боргового навантаження – все

це вказує на утримання «переддефолтних» ризиків для України і втрату країною достойного місця у світовій економіці.

Дієвість процесів демократизації будь-якого суспільства має оцінюватися за загальноновизнаними критеріями ефективності трьох головних складових стратегії реформування суспільства і держави:

- ефективності економічної політики, яку можна виміряти ступенем підтримки населенням соціально-економічних реформ, зростанням матеріального добробуту людей і розширенням можливостей реалізації їхнього трудового потенціалу;

- ефективності перетворення політико-правової системи, яка відображена в підтримці політичних реформ і демократично обраної влади на основі затвердження в державі демократичних прав і свобод, законності, правопорядку, політичної стабільності, міжнаціональної і конфесійної згоди;

- ефективності соціальної політики, яка безпосередньо вимірюється поліпшенням соціального самопочуття, психологічного і фізичного стану (здоров'я) людей на основі розширення доступу до благ сучасної цивілізації в головних сферах життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняний науковець Олександр Дергачов відзначав, що «особливість України в тому, що вона з моменту своєї незалежності ніколи не знала некризового стану, <...> ми переживаємо різні види криз: економічну, елітну, політичну <...> Ще не траплялося на нашому шляху такого, коли ми б могли сказати: це нормальний стан, тому нам нема з чим порівнювати. Все це говорить лише про те, що наша країна переживає перманентну кризу, оскільки декларувалось одне, а реально будувалось інше» [1, с. 311].

Терміном «криза суспільства» позначають момент, коли модель функціонування суспільства дає серйозні збої, що ведуть до руйнування всієї системи, коли неможливе відтворення соціальної системи на колишніх принципах, коли руйнується усталена організація життя суспільства. Кризи можуть проявлятися і як системні, і як часткові – кризи окремих підсистем.

Часткові кризи істотно впливають на стан усієї суспільної системи, але далеко

не завжди ведуть до її зміни. Дослідники звертають увагу на те, що процеси розгортання етапів криз досліджені ще недостатньо, увага, як правило, зосереджується або на причинах виникнення кризи і/або на змінах, до яких вона призведе. Сама ж криза за традицією вважається переходом, стрибком, «чорним ящиком», у якого відоме лише те, що на вході і виході [2, с. 8].

«Є підстави думати, – пише Г. Кнабе, – що криза, що відбувається, виходить далеко за рамки фінансів і економіки, в ній знайшла вираження вичерпаність тієї цивілізації, в якій ми жили в другій половині ХХ століття, а при більш глибокому погляді – і значно довше» [3, с. 2].

Така характеристика світової кризи стає додатковою несприятливою умовою для подолання численних проблем, що нагромадилися в українському суспільстві. З року в рік воно знаходиться в стані транзиту без чітко позначеного кінцевого пункту. Кожна з численних політичних еліт агітує за свої цінності, закликає маси йти в напрямі нею позначеного орієнтиру. З цих напрямів важко скласти загальний для всього суспільства азимут руху. І якщо й раніше в нашому суспільстві не було знайдено консенсусу щодо подальшого вектора розвитку країни, то в умовах все більш виразного звучання в світовій спільноті тривоги про вичерпання ресурсу сучасного капіталізму і певної розгубленості щодо визначення варіантів майбутнього завдання вибору нами власних перспектив ще більше ускладнюється. Хоча, з іншого боку, можливо, історія дає нам шанс відразу влитися в світовий «мейнстрім» без хворобливої відмови від накопиченого соціального комфорту, оскільки його у нас зараз просто немає.

Мета статті – проаналізувати дієвість процесів демократизації за загальноновизнаними критеріями ефективності головних складових стратегії реформування суспільства і держави та обґрунтувати рекомендації щодо механізмів подолання кризових проявів в українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Влитися в загальне русло поступального руху Україні можна лише будучи сучасним суспільним суб'єктом, що характеризується

ся економікою, заснованою на передових технологіях, високою загальною і затребуваною часом професійною підготовкою населення, налагодженою демократичною системою влади, консенсусом еліт, консолідованими соціальними, регіональними, етнічними, мовними, релігійними, ціннісними групами. А такий стан суспільства досягається багаторічною узгодженою цілеспрямованою роботою всіх його груп. І тут перед нами знову постає питання, як налагодити такий соціальний порядок у суспільстві.

Криза знижує рівень керованості країною, унеможлиблює вчасне розв'язання економічних і соціальних проблем, влада втрачає довіру громадян, з'являється загроза для демократії. Перебіг конфліктів залежить від того, наскільки політична еліта оволоділа мистецтвом антикризового менеджменту. Влада має володіти не лише вмінням виводити суспільство із кризи, а й запобігати виникненню нових. Адже ігнорування загроз чи ризиків, небажання визнати їх як реально існуючі мають всі шанси у недалекому майбутньому набути катастрофічного, незворотного характеру.

Поняття «ризик» (політичний, соціальний) у вітчизняній науці використовується не так давно. Ризик визначають як імовірність небажаних подій. Врахування політичних ризиків уможлиблює політичне прогнозування.

Прагнення уникати ризиків і забезпечувати комфортне існування є цілком природним для людей [4, с. 55]. Однак якщо в суспільстві немає консенсусу щодо базових цінностей і цілей, узгодженого проекту майбутнього, зростає взаємна недовіра, то таке суспільство стає «суспільством ризику» [4, с. 28]. На думку О. Яницького, в «суспільстві ризику» соціальний порядок не може бути всезагальним. Він складається з «приватних» порядків, що формуються елітами і владними структурами, які конкурують між собою [4, с. 36–37].

Політичний порядок – це структура системи суспільних відносин, що матеріалізуються в різного роду інститутах, принципах, правилах і забезпечують цілісність тієї чи іншої соціетальної системи [5, с. 93–95]. Проблема порядку

розглядали у багатьох теоріях: суспільного договору Ж.-Ж. Руссо, ціннісної згоди О. Конта, соціокультурної динаміки П. Сорокіна, комунікативної дії Ю. Хабермаса, відкритого суспільства К. Поппера, розширеного порядку людського співробітництва Ф.А. Хайека, структурації Е. Гідденса тощо.

Соціальний порядок часом називають каркасом суспільства. Існують різні точки зору на умови формування соціального, політичного порядку. Одні вчені розглядають порядок як стан суспільства, що має природний, самоорганізаційний характер. Інші, навпаки, вважають, що порядок виникає в результаті примусу, є штучним і керованим.

Нині використовують поняття «керована демократія». У деяких посттоталітарних країнах зберігаються обмеження свободи слова, створюються несприятливі умови для роботи опозиційних політичних сил, не здійснюється контроль за владою з боку громадянського суспільства. У розвинених країнах демократією теж певною мірою «керують». Таке «керування» має на меті зменшення кількості конфліктів в умовах політичного плюралізму. Воно здійснюється за допомогою утвердження важливих демократичних цінностей, стереотипів, а також створення певних міфів. Однак ні тоталітарна, ні авторитарна, ні демократична держава не можуть гарантувати збереження незмінного соціального порядку. Ні закони, ні навіть Конституція не створюють правил поведінки, які визнаються всіма. Це зумовлює великий вплив на перебіг політичних подій суб'єктивного чинника. Часом закони порушуються представниками політичної еліти, яка найбільшою мірою мала би бути зацікавленою в чіткому дотриманні законів держави геть усіма. Адже більшість, яка незадоволена умовами існування й водночас не керується у своїх діях законами, може повстати, саботувати розпорядження влади. Врешті-решт, громадянська непокоря може перерости навіть у революцію. Закон є одним із важливих способів легітимації влади в демократичних країнах.

Багатьом політичним лідерам України властивий конфронтаційний тип поведінки. А це означає, що замість пошуку кон-

сенсусу вони часто вдаються до нагнітання напруги, заганяють самі себе і суспільство в глухий кут. Демонстрація політичною елітою неповаги до правил, норм, законів формує негативні настрої у суспільстві.

Відсутність верховенства права в Україні в деякого створює враження, що причиною «безпорядку» у державі є демократія. Однак розвинута демократія передбачає суворе дотримання законів та норм права.

Індекс політичного ризику визначається на основі оцінки використання примусу в здійсненні влади, впливу на суспільство радикальних політичних сил, порушення правопорядку, масштабу антиконституційних дій, кризи системи державного управління, сепаратизму, ступеня етнічних, релігійних, расових, соціальних відмінностей, прояву соціальної нерівності тощо. Майже всі перераховані чинники ризику в Україні є.

У цьому зв'язку загрозовою є тенденція зближення політичної (державної) та економічної сфер життєдіяльності. Вона має наступні прояви: співробітництво держслужбовців з підприємницькою елітою, використання політичного впливу та влади для отримання економічних вигід, лобювання законів, що сприятимуть задоволенню особистих потреб та інтересів, прагнення еліти поширити суто ринкові принципи поведінки на всі без винятку сфери суспільного життя. Таке перебільшення ролі ринку підриває інститути представницької демократії, насамперед, породжуючи корупцію завдяки виправданню з моральної точки зору мотиву прибутку.

На цікавий зріз цієї проблеми звернув увагу А. Гальчинський. Він для характеристики процесу зрощення капіталу та держави ввів поняття «приватизації державної влади олігархічним капіталом» [6, с. 58].

Специфічну та суттєву роль відіграє в Україні такий напрям обмеження свободи, як релігійна та національна нетерпимість. Його важливість, зокрема, підкреслює один з найвпливовіших американських політичних аналітиків, експерт у галузі міжнародних відносин Ф. Закарія, який стверджує: «Введення демократії в розколотих суспільствах лише заохочує наці-

оналізм, етнічні конфлікти і навіть війни. Організувати собі масову підтримку простіше за все на расовому, етнічному чи релігійному ґрунті» [7, с. 154].

Такий висновок цілком відповідає українській політичній практиці, де основні політичні гравці використовують національні почуття для політичної риторики, чим провокують розкол суспільства. Заклики національного самовизначення використовуються з метою маніпулювання громадською думкою.

Соціальна нерівність як ризик заслуговує на особливу увагу. В Україні соціальна нерівність в умовах фінансово-економічної кризи посилилася. Вплив соціальної нерівності на розвиток суспільства може бути двоякий. З одного боку, нерівність у доходах, різний рівень життя є стимулом розвитку, передусім економічного. Ті, хто в гіршому становищі, намагаються його покращити, а отже, докладають зусиль, щоб домогтися вищого суспільного статусу. З другого боку, менш успішні групи можуть обирати для поліпшення свого становища незаконні, нелегітимні способи. Це призводить до зростання злочинності, корупції, безладу.

У розвинених демократичних країнах, розробляючи соціальну політику держави, зважають на рівень соціальної нерівності. Зростання розриву в доходах населення змушує владу вдаватися до перерозподілу багатства в суспільстві. Стабільним вважається суспільство, в якому частка середнього класу в структурі населення не нижча за 70%. Неконтрольоване зростання нерівності є небезпечним для суспільства.

Щоб визначити ступінь соціальної безпеки, використовують соціальні індикатори стану суспільства: співвідношення доходів 10% найбагатших і 10% найбідніших громадян; співвідношення мінімальної й середньої заробітної плати; частку населення, що живе за межею бідності; рівень безробіття тощо.

З метою збереження соціального спокою в демократичних країнах використовують різноманітні технології регулювання економіки задля збільшення суспільного багатства і за рахунок цього зростання добробуту й зменшення соціальної не-

рівності. Водночас економічні технології доповнюються іншими – політичними та соціальними. Соціальні технології дають змогу зберегти стабільність диференційованого суспільства шляхом надання допомоги соціально незахищеним групам населення. Завдяки політичним технологіям у суспільстві досягається згода щодо перерозподілу матеріальних благ на користь менш успішних верств населення задля попередження конфліктів, легітимації нерівності. При цьому зауважимо, що усі ці технології виникли в результаті співпраці держави й громадянського суспільства, яке здійснювало контроль за діями та рішеннями влади.

Неконтрольоване зростання нерівності посилює владні позиції небагатьох і перешкоджає участі в політиці більшості, тобто суперечить демократії і сприяє розвитку авторитарних тенденцій:

1) відбувається поляризація суспільства: на одному полюсі концентруються апатія й пасивність, на другому – намагання монополізувати й закрити для громадян сферу прийняття політичного рішення;

2) соціальна нерівність маргіналізує знедолені верстви, підштовхуючи їх до втечі від політики і нелегітимних форм протесту. Вони стають соціальною базою політичного екстремізму, оскільки не мають можливості артикулювати й захищати свої інтереси в публічній сфері;

3) соціальна нерівність культивує в суспільстві атмосферу, що сприяє руйнуванню підвалин соціальної справедливості і загального блага, моральних засад суспільної єдності [8, с. 72–73].

Отже, соціальна нерівність відтворюється в політичному житті. Той, хто має власність та високі доходи, той має ключові позиції в елітній ієрархії, а також можливість політичного впливу. Цього досягають завдяки близькості до центрів влади, наявності фінансових ресурсів впливу на публічну політику, матеріальній підтримці партій і громадських організацій, особистій унії з правлячою політичною елітою, наявності впливових, добре фінансованих лобістських структур; прямому й опосередкованому маніпулюванню ЗМІ, підкупі державних чиновників, депутатів, суддів;

формуванню напівлегальних і нелегальних силових угруповань, які використовують як важелі тиску на громадян і політичні інститути [8, с. 71–72]. Названі чинники призводять до формування олігархічної влади, усунення більшості громадян від процесу прийняття рішень.

На нашу думку, в Україні існує таке явище, як «політична бідність». Це поняття вперше використав Дж. Бохман як нездатність деяких груп громадян брати участь у демократичному процесі, що робить їх вразливими перед наслідками рішень, які приймає влада. На думку Дж. Бохмана, поріг «політичної бідності» проходить по лінії здатності/нездатності певної групи ініціювати обговорення суспільних проблем, які зачіпають її інтереси [9, с. 125].

Політична бідність існує не тільки в авторитарних чи трансформаційних суспільствах. І в розвинених демократичних країнах є люди, вилучені з політичного процесу. Це представники андеркласу. Андеркласом називають «пасивних бідних», тих, які відмовляються брати участь у політичному процесі (не голосують на виборах, не беруть участі в організаціях громадянського суспільства). Основними рисами андеркласу вчені називають бідність, економічну залежність від держави, патерналізм, незалученість до соціальних мереж і домінуючої культури. Тому є очевидним, що ідеалізувати демократичне суспільство не варто. Слід зважати, що і демократичне, плюралістичне суспільство породжує багато ризиків. Деякі з них можна назвати ризиками невизначеності. Однак у країнах, де демократія розвинута, ця невизначеність не є абсолютною. Хоча ніхто не може передбачити результати виборів, але можна бути певним, що вибори будуть відкритими, а переможці діятимуть за правилами й дотримуватимуться законів.

Вибори в державах, де демократичний транзит не завершився, створюють невизначеність іншого роду. В таких державах порушуються самі правила проведення виборів, результати виборів часто не відтворюють волевиявлення громадян. Відсутність чітких правил або незнання їх, як вважають психологи, може негативно позначитися на психічному здоров'ї людини. Невизначеність впливає на відчуття без-

пеки, а безпека є однією з базових потреб людини. Незадоволеність цієї, як і інших базових потреб, призводить до зростання соціальної напруженості.

Під соціальною напруженістю розуміють приховану форму незадоволення соціальних груп ситуацією в країні загалом чи зокрема. Вона проявляється не лише в настроях, а й у діях: ажіотажному попиті, активізації діяльності суспільних рухів й екстремістських організацій, стихійних та організованих мітингах, демонстраціях, страйках та інших формах громадянської непокори [10, с. 171]. Соціально-економічними умовами виникнення соціальної напруженості є зниження життєвого рівня, зростання бідності; відсутність у значної частини населення можливості для поліпшення умов життя тощо.

Учені намагаються визначити поріг соціальної напруженості, подолання якого є небезпечним, бо призводить до виникнення атмосфери агресивного збудження. А це, в свою чергу, може призвести до використання насильства як крайнього методу досягнення соціально-політичних та економічних цілей. У державі рівень соціальної напруженості в різних регіонах, як правило, неоднаковий. У депресивних, відсталих регіонах він зазвичай вищий, аніж у розвиненіших.

Причиною посилення соціальної напруженості може бути зростання злочинності та корупції. Україна належить до країн, у яких це явище є досить поширеним. Дослідники організованої злочинності зазначають, що нині її основною рисою є політизація. Політична злочинність у широкому значенні – це всі злочини у сфері державного й соціального управління.

Корупція дає можливість кримінальному середовищу контролювати економіку. Внаслідок цього послаблюється державне регулювання економіки [11, с. 28]. В умовах економічної кризи окремі суб'єкти підприємницької діяльності розв'язують свої проблеми за рахунок решти суспільства. Створити антикризову коаліцію в таких умовах дуже складно.

Делегітимація політичного режиму, сепаратизм, неузгодженість роботи системи державного управління, зниження ефективності державної політики можуть при-

звести до конфліктів, метою яких є насильницька зміна конституційного ладу й розпад країни.

Окрім ризиків, породжених внутрішніми чинниками, є ризики, пов'язані з глобалізацією. Нові держави не мають достатнього часу, щоб адаптуватися до змін зовнішнього середовища. Деякі науковці вважають, що однією з причин нестабільності в умовах глобалізації є зростання ціни помилки. Можливості науково обґрунтованого прогнозування звужуються разом із розмиванням кордонів – політичних (десуверенізація), соціокультурних (культурно-етнічна уніфікація) і просторових (усунення просторово-часових бар'єрів) [12, с. 97–98]. Таким чином, потрібна оцінка ризиків у сфері міжнародної політики та безпеки. Завдяки глобалізації людство ввійшло в режим життя з відкритим зовнішнім середовищем, що породжує ризики невизначеності.

Нині вчені кажуть про кризу світової цивілізації. Вона є загрозою не для окремого народу, а для людства. Криза світової цивілізації – особливий тип кризи, що охоплює всю планету. Західна модель індустріального розвитку, що поширилася планетою, надає глобальній кризі розгалуженого характеру. Розв'язання однієї проблеми призводить до появи декількох нових. Кожний вихід з однієї кризи відбувається за рахунок загострення інших [13, с. 41–43].

Висновки і пропозиції. У. Растоу вважає, що головним чинником, на який мають нині зважати всі нації у своїй політиці, є ймовірність не лише того, що світ ставатиме дедалі взаємопов'язаним, а й того, що центри ефективної влади кількісно зростатимуть [13, с. 414]. У сучасному постіндустріальному, постмодерністському глобалізованому світі формується теза про мультикультуралізм, взаємодію цивілізацій, унікальність історичного шляху кожної нації. На сучасному етапі суспільного розвитку національна культура й «гуманітарна аура кожної нації» стають основою soft power («м'якої влади») тієї чи іншої держави. У ситуації, коли глобалізація нівелює державні суверенітети й кордони між країнами, саме «культурний суверенітет» нації стає наріжним каменем,

здатним урятувати будь-яку державу для майбутнього. Без культурного суверенітету Україна ризикує втратити духовну очевидність власного існування й перетворитися у сукупність територій, що є периферіями різних центрів.

Втім, попри значні складнощі, країна зберігає потенціал відновлення. І за умови прискореного реформування, зміни системи державного управління, активного включення до світових виробничих та фінансових потоків Україна зможе у відносно короткий період зайняти достойне місце у світовій економіці та державній політиці.

Список використаної літератури:

1. Шляхи і можливості консолідації українського суспільства / Національний інститут стратегічних досліджень. – Ужгород, 2012. – С. 310-318.
2. Бляхер Л. Нестабільні соціальні стани. / Л. Бляхер – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.russ.ru/publishers/extracts/20050314_lb.html.
3. Кнабе Г. Год конца истории. Двадцатилетие конца истории / Георгий Кнабе – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.russ.ru/layout/set/print/pole/God-konca-istorii>.
4. Яницкий О. Н. Социология риска / О.Н. Яницкий. – М. : Изд-во LVS, 2013. – 214 с.
5. Баталов Э.Я. Мировое развитие и мировой порядок (анализ современных американских концепций) / Э.Я. Баталов. – М. : Российская политологическая энциклопедия, РОССПЭП, 2015. – 376 с.
6. Гальчинський А.С. Криза і цикли світового розвитку / Гальчинський А.С. – 2-е вид. – Київ: АДЕФ-Україна, 2012. – 480 с.
7. Фарід Закарія. Майбутнє свободи: неліберальна демократія в США і за їх межами (The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad) / Закарія Ф.; пер. з англ. під ред. В.Л. Іноземцева. – М. : Ладомир, 2014. – 383 с.
8. Социальное неравенство и публичная политика / ред. кол: Медведев В.А. (отв. ред.), Горшков М.К., Красин Ю.А. – М. : Культурная революция, 2011. – 336 с.
9. Bohman J. Public Deliberation Pluralism, Complexity and Democracy. – Cambridge, Massachusetts. 2006.
10. Бузовський І. Соціальна напруженість і тривожність у контексті діагностики суспільних конфліктів // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2012. – № 3. – С. 169-176.
11. Пряхин В.Ф. Как выжить? Новая идеология для человечества / Предисловие Генерального Секретаря ОБСЕ Марка Перчена де Бришамбо. Предисловие А.П. Федотова. – М. : Издательство «Весь Мир», 2012. – 144 с.
12. Красиков С.А. Глобализация: политические риски открытости // Полис. – 2013. – № 2. – С.162–170.
13. Rostow W. The United States in the World Arena: An Essay in Resent History – N.Y.: & Row, 1960.

Запорожец Т. В. Нестабильность украинского общества в условиях глобализации: проблемы и современное состояние

В статье рассматриваются актуальные вопросы нестабильности украинского общества в условиях глобализации. Проанализированы действенность процессов демократизации в соответствии с общепризнанными критериями эффективности главных составляющих стратегии реформирования общества и государства. Обоснованы рекомендации по механизмам преодоления кризисных проявлений в украинском обществе.

Ключевые слова: государственная политика, украинское общество, государственное регулирование, эффективность государственной политики.

Zapozhets T. Volatility of the Ukrainian society in the conditions of globalization: problems and current state

The article is devoted to actual issues of instability of Ukrainian society in the conditions of globalization. The effectiveness of democratization processes according to generally recognized criteria of effectiveness of the main components of the strategy of reforming society and the state is analyzed. The recommendations on mechanisms of overcoming crisis manifestations in the Ukrainian society are substantiated.

Key words: state policy, Ukrainian society, state regulation, efficiency of state policy.